

Goran Gluvić

ARGENTINSKI TANGO ALI JUTRI BOMO ZMAGALI

Osebe
Akojek
Zarje

Lutke
Besko
Mane
Bjabja

1.

V ospredju pometa Zarje. Akojek sedi v naslonjaču ob velik mizi, na kateri ležijo papirji, knjige, steklenica in konzerve. Zarjevo pometanje ga moti.

AKOJEK: No, Zarje, ali ne bi končal s pometanjem? Že ves teden se sprehajaš s to metlo pred mojim nosom. Nisi opazil? Daj, no, spravi se nekam drugam. Luknjo boš izdolbel. Sicer pa, motiš me pri delu.

ZARJE: Oprostite, gospod major, hotel sem vam le ustreči. Potruditi se, da me opazite. Oprostite, niti na misel mi ni prišlo, da bi lahko izdolbel luknjo. Še enkrat: oprostite.

AKOJEK: Dobro, dobro. Veš kaj, Zarje, nekaj bi te vprašal.

ZARJE: Izvolite, gospod major.

AKOJEK: No, povej, Zarje, kdaj se boš končno spametoval?

ZARJE: Gospod major, ko ukažete, naj se spametujem, se bom spametoval. Samo ukažite in izpolnil bom vaš ukaz.

AKOJEK: Čakaj, no, čakaj. Drugače bom zastavil vprašanje. Poglej: ali ne bi vsaj malo pbrskal po tej svoji pameti? Tako neobvezno. Da bi spoznal določene stvari, ki se dogajajo okrog nas.

ZARJE: Bi, gospod major. Samo ukažite in bom brskal.

AKOJEK: Nemogoč si. Kaj resnično ne razumeš?

ZARJE: Ne razumem, gospod major.

AKOJEK: Zgini! Zunaj delaj! Karkoli! Okopavaj vrt!

ZARJE: Kaj pa brskanje po pameti?

AKOJEK: Ven! (Zarje odpira vrata) Čakaj. Pustiva to. Pridi sem. Rad bi ti nekaj pomembnega sporočil. No, pridi. (Zarje se vrne na isto mesto) Torej, Zarje, ali vidiš papirje, ki so pred mano na mizi?

ZARJE: Vidim, gospod major.
AKOJEK: No, ali ti to kaj govori?
ZARJE: Nič, gospod major. Če prav domnevam, papirji ponavadi molčijo. Tudi ti, ki so pred vami, molčijo. Ne govorijo.
AKOJEK: Ne to, tepec! Kako naj ti povem? Ali opaziš kakšno moč v njih? Moč, ki bi, recimo, izžarevala? Mislim, ali ti kaj pomenijo?
ZARJE: A to? Nič, gospod major, nič mi ne pomenijo. Nobene moči ne vidim v njih.
AKOJEK: Kako ne vidiš?!
ZARJE: Ne vem, kako ne vidim!
AKOJEK: Zarje, kaj ti vse to resnično nič ne pomeni? Kje živiš, zaboga!?
ZARJE: V Buenos Airesu.
AKOJEK: Ne to! S temi papirji se ukvarjam trideset let! In to tebi nič ne pomeni! Niti opazil nisi! Kaj!?
ZARJE: (prestrašeno) Gospod major, ko boste ukazali, naj mi nekaj pomeni, mi bo pomenilo. Samo ukažite, gospod major, verjemite, da bodo ti papirji tudi spregovorili! Bodite prepričani v to. Prisilil jih bom!
(pavza)
AKOJEK: No, no, pojdi okopavat vrt.
ZARJE: Razumem, gospod major. (odhaja)
AKOJEK: Zarje.
ZARJE: Izvolite, gospod major.
AKOJEK: Vseeno počakaj. Moram se z nekom pogovoriti v tem tako imenovanem zgodovinskem trenutku.
ZARJE: (se vrača) Vi prav radi govorite z mano, gospod major, kajne?
AKOJEK: Pridi bliže, Zarje, pridi. Se spominjaš, ko smo bili mladi?
ZARJE: O, ja, spominjam se!
AKOJEK: Kaj vpiješ?
ZARJE: Vznemirili so me spomini na mladost, gospod major.
AKOJEK: No, usedi se, Zarje.
ZARJE: Hvala, gospod major.
AKOJEK: Da, kot sem že omenil, takrat smo bili mladi. Večkrat se spomnim na tiste dni, Zarje. Mladi, lepi in bogati. Častniki kraljeve vojske. Vedno v prvih vrstah! Vedno! Da, dragi moj vodnik, to niso časi za metanje.
ZARJE: Niso, gospod major.
AKOJEK: Nekaj je bilo v nas. Ponos, prepričanje. O, takrat so spoštovali uniformo.
ZARJE: Da, spoštovali so jo!
AKOJEK: Še vedno imamo svoje lastno prepričanje!
ZARJE: Imamo!
AKOJEK: In kmalu bo rodilo sadove!
ZARJE: Bo, gospod major!
AKOJEK: Moram ti sporočiti veliko stvar, vodnik.
ZARJE: Meni? Oh, gospod major.
AKOJEK: Gospod vodnik, kako se obnašate! Vojak ne pozna solz!
ZARJE: Ne vem, kako se obnašam, gospod major.

AKOJEK: Se spomniš, kaj bi lahko takrat storili, tako mladi, lepi in bogati. Imeli smo toliko moči, da bi lahko zaslužnili ves svet. Da, gospod vodnik, to bi lahko storili. Pa nismo bili dovolj zlobni! Ne zlobni do sovražnikov, pač pa do ljudi, ki so bili z nami. To nas je pokopalo, Zarje! Če ne bi storili te napake, bi bil ves svet naš!

ZARJE: Prav res?

AKOJEK: Da, ves svet! Poglej te papirje. Vse, kar je tu napisano, nas bo spet vzdignilo na mesto, ki nam pripada. Spet se bomo vrnil. V uniformah bomo korakali. Spet bomo strah in trepet! Spet bomo držali vse niti v rokah. Se spomniš, Zarje? Jaz in ti, Besko in Mane. In ostali, seveda. Mi smo rojeni za vojskovanje. Ničesar drugega ni bilo v naših življenjih, torej v našem življenju. Vojašnica, vaje, vojašnica, vojne! To je naš ponos! Kje pa sta Besko in Mane?

ZARJE: Sta rekla, da gresta na sprehod v park, da si napolnita pljuča s svežim zrakom. Tako sta rekla.

AKOJEK: Prav, prav. Ko končam ta tekst, ko bo svet slišal, o, da, Zarje.

ZARJE: Pa bomo spet pili in jedli v razkošnih gostilnah. Pa bomo spet ščipali natakariče, kajne, gospod major.

AKOJEK: Tako bo, Zarje, tako. S tem tekstom, katerega držim v rokah, bomo svet spravili s tira. Naša imena se bodo izgovarjala s strahospoštovanjem! To nekaj pomeni!

ZARJE: In potem bomo ščipali natakariče. In ukazali jim bomo, naj se slečejo nage. In potem jih bomo...

AKOJEK: Ne bomo dovolili, da nas žalijo, da se norčujejo iz nas. Nihče se ne bo norčeval iz nas! Iz vojščakov, ki po svoji sveti dolžnosti, ki ga narekuje poklic, gledajo smrti v oči! Izbrali bomo nova orožja, novo strategijo! Nobene politike, nobene ideologije, samo grozovit, neizprosni boj!

ZARJE: Tako je, gospod major!

AKOJEK: Tokrat bomo drugače! Brez klanja in vrtanja oces! Samo smrt. Držali se bomo pravil vojaške etikete! In nihče nam ne bo ukazoval! Mar ni tako? Nobene politične stranke ne bomo ščitili! Politiko bomo zaprli! Za večno! (pavza) Kaj tu sediš? Zapravljaš dragocen čas! Ves teden je minil, a ti nisi prav ničesar storil! Pretegni te svoje stare kosti! Vaja, vaja! Od kapelnika do generala je prav toliko kratka pot, kot je dolga!

ZARJE: Oprostite, gospod major. (vstane) Nisem smel sest. Storil sem napako. Kaznujte me.

AKOJEK: No, tokrat te ne bom kaznoval. Opravljal delo, ki je dostojno za bodoče zmagovalce.

ZARJE: Kaj naj delam, gospod major, da bi vam ustregel? Naj se brskam po pameti? Naj okopavam vrt?

AKOJEK: Ven! Kaj ne vidiš, da se ukvarjam s pomembnimi posli?

ZARJE: Vidim, gospod major. (odide)

Akojek zadovoljno ogleduje svoj tekst. Nekaj popravlja, stiska pest in nato zakašlja. Vstane in se postavi v govorniško pozo.

AKOJEK: (bere retorično) In s temi besedami opozarjam ves svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela.

ZARJE: (se vrne) Gospod major, dovolite mi...

AKOJEK: Zarje! Kaj me motiš, človek božji? Vsaj v teh zgodovinskih trenutkih bi se lahko vzdržal. Sedaj, ko se ukvarjam, ko ustvarjam epohalno delo, se ti prikažeš, da bi ti nekaj dovolil. Nedopustno!

ZARJE: Oprostite, gospod major, nujno je.

AKOJEK: No, dobro, kaj je tako nujnega?

ZARJE: Hotel sem reči, da zunaj ni nikakršnega vrta.

AKOJEK: In kaj potem, če ga ni! To ni razlog, da ga ne bi mogel okopavati!

ZARJE: Ni, gospod major.

AKOJEK: Kaj še čakaš!?

ZARJE: Če mi dovolite, gospod major, bi rajši brskal po glavi.

AKOJEK: V redu, opravljaj to delo.

ZARJE: Še nekaj, gospod major.

AKOJEK: Poslušam.

ZARJE: Če mi bo slabo, ali če bi padal v nezavest, ko bom brskal, bi vas prosil, če vam ni odveč, da mi pomagate.

AKOJEK: Prišel bom na pomoč, Zarje, prišel bom. Pojdi zdaj in brskaj, kar ti pride na misel. In pokliči, ko boš padal v nezavest.

ZARJE: Razumem, gospod major. (odide)

AKOJEK: (nadaljuje) Torej, in s temi besedami opozarjam ves svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela. (se usede in nekaj popravlja)

ZARJE: (se vrne, obstane, se boji)

AKOJEK: (ga opazi) Kaj je spet, Zarje? Kaj te muči?

ZARJE: Nič, gospod major.

AKOJEK: No, povej, saj vem, da imaš nekaj za bregom.

ZARJE: Ko pravim, da ne.

AKOJEK: Ne prikrivaj mi! Govori!

ZARJE: Veste, gospod major, brskal sem in nič.

AKOJEK: Kako nič?

ZARJE: Brskal sem zgoraj, spodaj, s strani... Nič nisem izbrskal. Prav nič, gospod major.

AKOJEK: Fant, to je, ker ti je glava prazna. V lobanji nimaš ničesar. Razumeš? No, ne bodi zato žalosten.

ZARJE: In zakaj prav jaz nimam ničesar?

AKOJEK: Zabit si, Zarje, zato.

ZARJE: Da, gospod major, zabit sem. Zato je to.

AKOJEK: Nič ne skrbi, Zarje. Pač, tako je v življenju. Veš, svet se ne deli na dobre in zle, kot govorijo pravljice, pač pa na neumne in pametne. A pametni se delijo na dobre in zle. Vidiš torej, pravljice govorijo o pametnih, samo o pametnih.

ZARJE: In vi ste pametni, kajne, gospod major?

AKOJEK: Da, jaz sem pameten.

ZARJE: In vi boste junak v pravljicah?

AKOJEK: Da, nekdo mora biti pameten in nekdo mora biti neumen, da bi lahko prišla skupaj. V tem je tragedija človeštva.

ZARJE: A tragedija? (pavza) In vi morate biti junak v pravljicah, da bi prišlo do tragedije?

AKOJEK: Da, Zarje.

ZARJE: (jok) Toda, zakaj jaz nisem pameten? Zakaj mora biti nekdo drug? Hotel bi biti pameten in ne neumen, gospod major. Hotel bi, hotel, hotel bi... Hotel bi delati epohalna dela, kot to delate vi.

AKOJEK: Poglej, Zarje, če bi bili vsi pametni, kdo bi potem sprejemal ukaze? Ne bi bilo nasilja, vojskovanj. Ali se da tako živeti? Norci kot si ti, uresničujejo ideje neumnih.

ZARJE: Tako lepo govorite, gospod major. Toda jaz bi delal tudi takrat, ko bi bil pameten. Tudi takrat bi spreminjal ideje v dela. Bil bi neumen in pameten hkrati.

AKOJEK: Teh dveh stvari se ne da združiti.

ZARJE: Toda to ni prav. Potem bi hotel biti samo pameten.

AKOJEK: Pomiri se, Zarje. Ukvarjaj se z nečim, tako da pozabiš te stvari. Usoda je usoda.

ZARJE: Toda kako naj pozabim? Ko mi iz dneva v dan prihajajo misli o moji neumnosti.

AKOJEK: Vse bo v redu, Zarje. Prebral ti bom, kar sem napisal.

ZARJE: Da, gospod major. Preberite. Rad poslušam to, kar vi napišete.

AKOJEK: Pazi. In s temi besedami opozarjam ves svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela.

ZARJE: Oh, gospod major, to je tako čudovito.

AKOJEK: Vrnil se bo naš čas, spet bo prišlo naših pet minut, Zarje. Obljubil sem vam in obljubo bom držal.

ZARJE: Mi verjamemo v vas, gospod major. Rešili nas boste.

AKOJEK: Kje pa sta Besko in Mane?

ZARJE: Povedal sem že, da sta šla na sprehod.

AKOJEK: Prav, prav, naj utrjujeta svoje fizične sposobnosti. Kaj vse bi mi storili nekoč. Pa nismo imel sreče. Na napačno stran smo šli. Verjeli smo v regularno vojsko, kot so nas učili.

ZARJE: Tako so nas učili.

AKOJEK: Vojska, izurjena v vojašnicah, je vedno zmagovala.

ZARJE: Da, zmagovala. Mi pa nismo imeli sreče.

AKOJEK: Toda vrnili se bomo na sceno. Moramo se vrniti, Zarje, pokazati, dokazati, da smo še vedno nekdo in nekaj! Veličanstveno bomo korakali skozi slavolok! Cvetje nam bodo metali pred noge, držali bodo transparente, naša imena bodo napisana na njih. Koračnica bo odmevala, ploskali bodo vsi! Zarje, mi štirje. V črnem mercedesu. Razumeš? Ustavili bodo ves promet. Z vzdignjenimi čeli bomo opazovali množice.

ZARJE: O, gospod major, kako bo to lepo.

AKOJEK: Zaslužjili bomo ves svet, da bo postal svoboden. Tokrat nam bo uspelo. Mora, Zarje! Mora!

ZARJE: Mora, gospod major!

AKOJEK: V srcih nam bo ponos in okus zmage!

ZARJE: Spet, gospod major!

AKOJEK: To, kar sem napisal, bo vznemirilo kulturne in politične duhove.

ZARJE: Bojim se duhov.
AKOJEK: Premagali jih bomo!
ZARJE: Če dovolite, gospod major, bi šel na WC.
AKOJEK: Kam?
ZARJE: Na WC.
AKOJEK: A to? Pojdi, pojdi.
ZARJE: Hvala, gospod major. (odide)

Akojek stopi k oknu. Nato se vrne in odpre predal v mizi. Izvleče škatlo, iz katere jemlje medalje. Občuduje jih. Sliši se voda v WC. Akojek zapre škatlo in jo hitro spravi. Zarje se vrne.

AKOJEK: Tako je to, Zarje, uspeli bomo, kot sem rekel. Toda ti moraš biti vedno ob meni.

ZARJE: Bom, gospod major, bodite prepričani v to!

AKOJEK: Tako govori zastavljeni predpostavljenu! In ti si resnično moj dobri sluga, Zarje. Naj ti to služi v čast, kajti vedno več je slabih gospodarjev in vedno manj dobrih slug.

ZARJE: Hvala, gospod major, za te besede. Gospod major, trudim se.

AKOJEK: Razumeš? Zarje, to je popoln načrt, ki bo uspel. Kaj naj ti še rečem?

ZARJE: Jaz verjamem v vaš načrt, gospod major.

AKOJEK: Tako je, moraš verjeti. No, nekaj bova spila in pojedla.

ZARJE: Lačen sem in žejen, gospod major.

AKOJEK: Vzemi, kar je na mizi, in jej.

ZARJE: Hvala, gospod major. (prizor, kjer molčita in jesta)

AKOJEK: Poslušaj, Zarje, se spomniš, kako ste bili ponosni, ko sem dobil medaljo, pa še eno medaljo, pa veliko medalj?

ZARJE: Vsega se spomnim, gospod major.

AKOJEK: Kako je bilo takrat, o, ja. Generali so nas občudovali, predsedniki iskali nasvete, da ne govorim o ministrih. O, ja, to soo bili časi.

ZARJE: To je bilo takrat, ko smo bili doma, v naših krajih, gospod major, kajne?

AKOJEK: Ne omenjaj naših krajev! Ne obstajajo za nas. Mi bomo zavzeli ves svet, zaslužnili ga! Samo to nas zanima! Nobenih naših krajev ni! Si razumel?

ZARJE: Razumel, gospod major!

Pavza.

AKOJEK: No, Zarje, pojdi sedaj. Moram delati.

ZARJE: (odhaja, obstane) Kam pa naj grem?

AKOJEK: Poišči si neko delo, zaboga!

ZARJE: Nič mi ne pride na misel, gospod major.

AKOJEK: In zakaj to meni govoriš? Sem jaz kriv, če ti nič ne pride na misel? Predrami se že enkrat! Življenje je pred tabo!

ZARJE: Kako naj se predramim?

AKOJEK: Kaj ti moram vsako reč na drobno razlagati?

ZARJE: Morate, gospod major, zabit sem in bi storil neumnost. Saj veste.

AKOJEK: To ni dobro, to nikakor ni dobro! Vsi moramo premišljevati. Vsi, če hočemo uspeti! Tepci in geniji morajo misliti, če želijo doseči nekaj skupnega.

ZARJE: Toda jaz sem tepec in to je vse. Nikoli mi ni nič uspelo. Vse, kar sem premislil, je bilo neumno in je propadlo. Zato nočem premišljevati. To boli, gospod major.

AKOJEK: In kaj si ti, na primer, premislil?

ZARJE: Na primer, gospod major, da bi preplaval Sredozemsko morje. Nikoli ga nisem preplaval. (jok) Vem, da tega nikoli ne bom storil. Moje sanje so se prekrile s črno barvo. Nikoli nisem imel sreče. Nič se ni zgodilo, kar sem načrtoval.

AKOJEK: Ne cmeri se, no. Saj nihče ne more preplavati Sredozemskega morja.

ZARJE: Ravno zaradi tega, gospod major, ravno zaradi tega sem ga hotel preplavati, da bi bil edini.

AKOJEK: Dosti joka!

ZARJE: (se zbere) Ko pravite dosti joka, ne bom jokal, gospod major.

AKOJEK: Sicer pa delo me čaka in ne moti me več. Preveč časa sem zgubil s tabo. No, pojdi, pojdi.

ZARJE: Kaj naj delam?

AKOJEK: Zarje, mar ne razumeš, da me motiš pri pomembnih opravilih s svojimi bedarijami? Pojdi, sprehajaj se.

ZARJE: Dolgčas mi je.

AKOJEK: Pojdi v park in si poišči zabavo. V parku mora biti lunapark. Še v vsakem je bil.

ZARJE: Razumem, gospod major. (odhaja, se vrne) Gospod major?

AKOJEK: Kaj je spet?

ZARJE: Če me bo kdo iskal, mu povejte, da sem v parku. (odide)

AKOJEK: Prav, Zarje. (vstane in se sprehaja) Nihče te ne bo iskal. Nihče nas ne bo iskal. Pozabili so na nas. A se nas bodo spomnili. O, pa še kako se nas bodo, pa še kako! Potrebujemo nas. Mi smo bili sposobni! Lahko bi se borili na katerikoli strani! Za častnike niso pomembne strani! V boju smo pripravljeni dati svoja življenja za častniško čast! (spet ogleduje medalje) Potrebujemo nas. Morda se ne zavedajo tega, toda potrebujemo nas. Mi nismo karkoli. Moj oče je prebil vse vojne tega stoletja. Tudi zadnjo bi, če ne bi prej umrl. O, on bi vedel, na katero stran je treba. (čisti medalje, jih daje na prsi in se ogleduje v zrcalu; slišijo se koraki, udarci, ropotanje; hitro pospravi medalje; vstopi Zarje; Akojek se usede) No, kaj je spet? Kaj hočeš?

ZARJE: Oprostite, gospod major, ker vas motim, ampak vse mesto sem prehodil in nisem našel parka. Pravzaprav ni bilo tako, ampak: pogledjte, napotil sem se v mesto in sem se spomnil, da v našem mestu ni parka.

AKOJEK: Kako ni?

ZARJE: Ni ga in to je žalostno, gospod major, kajne?

AKOJEK: Trideset let živimo v tem mestu in nam ni prišlo na misel, da bi se vprašali, ali je v njem park.

ZARJE: Ko pa nikoli nismo šli v park.

AKOJEK: Kako naj bi šli, ko ga ni?

ZARJE: Gospod major, veste, tako sem si zaželel svežega zraka.

AKOJEK: Potem, kje sta Besko in Mane? Rekel si, da sta šla v park.

ZARJE: To sta onadva rekla.
 AKOJEK: In?
 ZARJE: Moje pripombe bi bile odveč. Zabit sem.
 AKOJEK: Najbrž sta zašla, ko sta iskala park. Niti onadva nista vedela, da ni parka.
 ZARJE: Kaj bomo sedaj, gospod major?
 AKOJEK: Brez panike, prosim!
 ZARJE: Ali se bosta vrnila?
 AKOJEK: Vrnili se bosta!
 ZARJE: Kaj če se ne vrmeta? Kaj če se ne vrmeta? Kaj če...
 AKOJEK: Dosti! Vrnili se bosta, sem rekel!
 ZARJE: Ne bosta, ne bosta, ne bosta... (Akojek mu primaže klofuto)
 Razumem, gospod major, vrnila se bosta! (pavza)
 AKOJEK: Niti besedice več!
 ZARJE: Niti besedice več, razumem, gospod major.
 AKOJEK: Kako ti ne more biti jasno, če sem rekel, da se bosta vrnila, se bosta vrnila.
 (pavza)
 ZARJE: Dovolite mi, gospod major, da nekaj vprašam.
 AKOJEK: No?
 ZARJE: Kaj naj delam?
 AKOJEK: Kaj naj delaš? Siten si, Zarje. Kaj si resnično ne moreš sam česa izmisliti?
 ZARJE: Saj veste, da sem zabit, gospod major.
 AKOJEK: Kaj je s tabo, Zarje? Zberi se.
 ZARJE: Tudi vi ste rekli, da sem zabit.
 AKOJEK: Dobro, kaj ne moreš več biti tisto, kar si bil?
 ZARJE: (jok) Ne morem, pogledjte, nič mi ne uspe. Saj sem vam pravil, nič. Vse, kar sem poskušal, mi je propadlo. Pogledjte, pometal sem in mi niti na misel ni prišlo, da bi lahko izdolbel luknjo. To delo je propadlo. Brskal sem po pameti, pravzaprav po glavi in ničesar ni bilo v njej, kar bi lahko zbrskal. Tudi to je propadlo. Hotel sem okopavati vrt, pa ga ni, hotel sem na sprehod v park, in tudi parka ni. Vse je propadlo, vam pravim, gospod major. Vse.
 AKOJEK: Tako govoriš, ker si zabit.
 ZARJE: No, vidite, kaj sem vam rekel?
 AKOJEK: Nič ni propadlo! Ne govori neumnosti! Takih nikoli več! Vrnili se bomo in vse bo, kot je bilo nekoč! Zarje, se spomniš starih dobrih časov?
 ZARJE: Spomnim.
 AKOJEK: Zato takrat, ko ti bo težko, ko ti bo šlo na jok, se spomni tistih dni. In ti bo lažje. Tako delam tudi jaz.
 ZARJE: In kaj, če potem vse propade? Tudi spomini, če propadejo?
 AKOJEK: Nič ne bo propadlo! Spet nam bodo pripenjali medalje!
 ZARJE: Da, gospod major.
 AKOJEK: Če smo se odločili, da zavzamemo ves svet, ga tudi bomo! Rekel sem ti, niti besedice o tem!
 ZARJE: Zavzeli ga bomo, to je res, gospod major, vem, da je to res.

AKOJEK: No in ti boš potem pameten.
ZARJE: Pameten? A res, gospod major?
AKOJEK: Da, Zarje, bogat in slaven človek je vedno pameten. To je staro in preizkušeno pravilo.
ZARJE: O, gospod major, vedno bom na vaši strani. Če je tako, bom večno.
AKOJEK: Z denarjem boš kupil pamet. To je preprosto: običajna menjava blaga na svetovnem tržišču.
ZARJE: O, to je čudovito! Ta svetovni trg je čudovit.
AKOJEK: No, sedaj pa dosti pogovarjanja. (ukvarja se s tekstom) Vzemi in spij.
ZARJE: Nimam rad.
AKOJEK: Ko pravim, vzemi in spij, potem moraš to storiti.
ZARJE: Če vi rečete, naj vzamem, potem bom vzel. (pije)
AKOJEK: No, sedaj pa na delo.
ZARJE: Toda, gospod major, nisem sposoben za delo. Bojim se, da mi spet ne bo uspelo.
AKOJEK: Uspelo ti bo, ko se boš premaknil, ko se boš potrudil. Razumeš?
ZARJE: Ne, ne bo. Samo nekateri so določeni za uspeh. In to ste vi, gospod major. Meni je sojeno, da dolbem tla, da brskam po pameti, katere ni, da okopavam vrt, ki ga ni...
AKOJEK: Sem ti rekel, da ne govori neumnosti, Zarje! Čemu tak pesimizem?
ZARJE: Oprostite, gospod major, govorim neumnosti. Oprostite.
AKOJEK: (vstane in stopi k oknu) Pridi sem. (Zarje pristopi) Zarje, poglej, noč je. In mesto je čudovito osvetljeno.
ZARJE: Kje, gospod major? Vidim samo temo. Ničesar drugega.
AKOJEK: To je, Zarje, zato, ker vse stvari vidiš črne.
ZARJE: Da, vidim črno. To vem, gospod major.
AKOJEK: O, ja, težko je živeti v mestu. Hrup in neprijetni vonji. Poglej, kako lepo je, ko se ljudje srečujejo in pogovarjajo. O, ja, prišli smo v mesto.
ZARJE: V mesto? Ne vidim mesta.
AKOJEK: Ne vidiš ga, ker se ti je pamet zameglila.
ZARJE: Da, zameglila.
AKOJEK: Hotel sem reči, da smo prišli v mesto, a lahko bi živeli v vasi.
ZARJE: Da, vas... Spomnil sem se matere in očeta.
AKOJEK: Kaj, ko bi odšli na vas?
ZARJE: Da, na vas. Kako rad bi šel na vas, gospod major.
AKOJEK: Ukvarjali bi se s kmetijstvom.
ZARJE: Da, da.
AKOJEK: Sprehajali bi se med kravami, ovcami, kozami.
ZARJE: Da, da.
AKOJEK: Na pomlad bi sejali, poleti želi, v jeseni spravljali, a pozimi, pozimi bi poslušali pravljice, poslušali tranzistor in političen novice.
ZARJE: Oh, lepo bi bilo.
AKOJEK: Bi šel na vas?
ZARJE: Pa še kako. Domov, da vidim, če sta živa mater in oče. Gotovo sta že stara. Potrebujeta me.

AKOJEK: Nič ne bo iz tega!
ZARJE: Nič?
AKOJEK: Nič.
ZARJE: Zakaj nič?
AKOJEK: Rekel sem, nič!
ZARJE: Ko rečete, gospod major, da nič, potem nič.
AKOJEK: Pred nami so pomembnejša dejanja, kot je kmetijstvo.
ZARJE: Da, pomembnejša dejanja!
AKOJEK: (se vrne v naslonjač) Moramo rešiti človeštvo od zablod! Poslušaj: in s temi besedami opozarjam ves svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela.
ZARJE: Kako lepo! Kot da bi to že nekje slišal.
AKOJEK: To si lahko slišal le od mene.
ZARJE: Da, gospod major, samo od vas bi lahko to slišal.
AKOJEK: Zmagali bomo!
ZARJE: Zmagali bomo, gospod major! Kdaj pa?
AKOJEK: Jutri, ko zmagamo; toda danes nam je potrebna zbranost!
ZARJE: Zbranost!
AKOJEK: Moramo se pripraviti!
ZARJE: Pripraviti!
AKOJEK: Moramo... No, sedaj si pa poišči delo.
ZARJE: Našel si bom delo, gospod major! Vse bo v redu. Nič novega. Vse žarnice sem zamenjal!
AKOJEK: Kakšne žarnice? O čem govoriš?
ZARJE: O žarnicah. Zamenjal sem jih. Tako, da ste obveščeni o tem.
AKOJEK: Ah, da... Zelo dobro!
ZARJE: Kaj naj delam, gospod major?
AKOJEK: Ne bodi, no, siten. Delaj, kar hočeš.
ZARJE: Ne vem, kaj hočem.
AKOJEK: Zakaj si tak tepec, Zarje?
ZARJE: Ne vem, gospod major.
AKOJEK: Se spomniš, ko si bil pametnejši? Vsaj tega se spomni!
ZARJE: Oprostite, gospod major, niti tega se ne spomnim. Res ne.
AKOJEK: O, ja, kaj naj počnem s teboj? (pavza) Zarje?
ZARJE: Izvolite, gospod major?
AKOJEK: Utrujen sem. Si pospravil spalnico?
ZARJE: Trudil sem se, gospod major.
AKOJEK: Dosti je bilo za danes. Pozno je že. Upam, da se nista zgubila.
Utrujen sem, Zarje.
ZARJE: Mnogo ste delali, gospod major.
AKOJEK: Mislim, da sem dosti naredil. (odide v spalnico in se takoj vrne)
Zarje! Pridi sem! (Zarje pristopi in Akojek mu primaže klofuto)
ZARJE: Toda zakaj?
AKOJEK: Kakšna je postelja? Si jo sploh pospravil? Polna je stenic!

ZARJE: (jok) Oprostite, gospod major, niso hotele iz postelje. Prosil sem jih, rekel sem, da boste vi hudi, če ne zapustijo postelje. A so bile trmaste, pa čeprav sem jim rekel, da me boste topli.

AKOJEK: Na flančaj, tepec!

ZARJE: Trudil sem se, gospod major.

AKOJEK: Dosti! Niti besedice več! Ven na stražo! Dokler ne prideta Besko in Mane. Ne spusti jih noter, preden me ne obvestiš, da sta prišla. Samo jaz ti lahko dovolim, da ju spustiš noter, si razumel?

ZARJE: Razumel, gospod major! (odide)

AKOJEK: (spet vzame medalje) Še enkrat toliko jih dobim. Dvakrat. Trikrat več. Nihče jih ne bo imel več od mene. Nihče! Sam sebi jih bom zapenjal. Vsak del moje svečane uniforme bo izpolnjen z medaljami. Še vedno sem častnik, major kraljeve vojske! Odslej bom general svoje vojske. Mene ubogajo! Mene! In me bodo ubogali! O, kako dobro vem, da me bodo mnogi ubogali. Stopam po poti velike zmage! To bo prava zmaga! O, ja, ne pa tista, po kateri so pljuvali, name so pljuvali in sem bil v nevarnosti, da bi se utopil. No, nekako sem splaval. Prišel sem sem. Koval načrte, skiciral. Našega poloma so krivi ljudje, ki niso bili sposobni razsojati, na katero stran je treba stopiti. To sem večkrat omenil generalom, pa kaj? Ko sem bil navaden major, o, ja. No, sedaj sem zadovoljen, ker vem, da se bodo moji načrti spremenili v delo. Kmalu. Moji načrti! Moji načrti in medalje... O, ja, vse to. In vse to! Z drugimi besedami, uspeli bomo. Uspeli bomo! Kaj nas lahko prepreči? Nič! Rekel sem, nič! Kaj mi je? (rahla živčnost, roke se mu tresejo kot posledica neke bolezni) Zarje! Zarje!

ZARJE: Izvolite, gospod major.

AKOJEK: Ni treba stražariti. Ostani tu. Jaz grem spat. Počakaj Beska in Maneta. Gotovo bosta prišla pijana. Spravi ju v posteljo. Si razumel?

ZARJE: Razumel, gospod major!

Akojek odide v sobo. Luči ugašajo.

2.

Jutro na isti sceni. Zarje pometa in Akojek živčno spremlja njegovo početje.

AKOJEK: Še vedno spita?

ZARJE: Še vedno.

AKOJEK: Sta prišla pozno?

ZARJE: Pozno.

AKOJEK: Sta bila pijana?

ZARJE: Nista, gospod major.

AKOJEK: Nista? Kako to?

ZARJE: Ne vem. Rekla sta, da nimata denarja in da je vse skupaj sranje.

AKOJEK: Sranje? Pusti metlo, na živce mi greš!

ZARJE: Pustil bom metlo, gospod major. Pustil sem jo.

AKOJEK: Kakšno sranje?

ZARJE: Ne vem, gospod major.

AKOJEK: Ne veš? Zakaj ju nisi vprašal?
ZARJE: Natepla bi me, če bi se vtikal v njun pogovor. Saj veste...
AKOJEK: O čem sta se pogovarjala?
ZARJE: O marsičem, gospod major.
AKOJEK: In kaj sta rekla?
ZARJE: O tem ne želim govoriti, gospod major, nisem ovaduh.
AKOJEK: Ukazujem ti!
ZARJE: Toda, gospod major...
AKOJEK: Nočeš izpolniti mojega ukaza? Dobro. Ali se zavedaš, kaj te čaka?
No, prosim?
ZARJE: Veste, gospod major, rekla sta, da ste vi neumni...
AKOJEK: Kaj!? In ti se upaš kaj takega ponoviti?
ZARJE: Ukazali ste, gospod major.
AKOJEK: Dobro. Še kaj?
ZARJE: Dolgo sta govorila. Nisem vsega prav razumel.
AKOJEK: Povej, kar si razumel.
ZARJE: Rekla sta, da je največja bedarija to, da sta šla z vami. Rekla sta, da bi morala ostati na Dunaju. Tudi mene sta žalila.
AKOJEK: Ne, gotovo sta bila pijana. Spet sta pila pokvarjeno vino.
ZARJE: Potem sta govorila, da ne bosta več nasedala vašim bolnim idejam...
Da sta preigrala svoji življenji... Da bi lahko bila na drugi strani. če ne bi bilo vas... Da se tudi na drugi strani lahko pride do visokega položaja brez problemov, samo znati je treba... Rekla sta, da je za to kriv vojaški poklic. Skratka, rekla sta, da je vsega konec, da je Argentina oddaljena, da je preveč oddaljena od naših krajev, da so generali, da ste vi in vsi skupaj izdajalci in veliko sranje. Drek pa morata onadva jesti! In potem sta mene žalila, se norčevala iz mene...
AKOJEK: Dosti! Dosti!
ZARJE: Tako nesramno sta govorila.
AKOJEK: Dosti!
ZARJE: Aha, da ne pozabim, rekla sta, da ne bosta več požirala dreka in naj ga kar vi pojedete.
AKOJEK: Rekel sem dosti!
ZARJE: Nehal sem, gospod major.
AKOJEK: Vse si si izmislil, Zarje!
ZARJE: Nisem, gospod major, za kaj takega sem preveč zabit. (pavza)
AKOJEK: Dobro. In zakaj sedaj, ko je vse pripravljeno, zakaj tako govorita?
Samo korak nam manjka.
ZARJE: Ne vem, gospod major.
AKOJEK: Nisem te vprašal za mnenje! Ali se sploh zavedaš, kaj je danes?
ZARJE: Nedelja, ponedeljek, torek. Ne vem. Najbrž sredo. Oprostite, gospod major, resnično ne vem.
AKOJEK: Nedelja, ponedeljek, sredo, ali je to sploh pomembno? O čem ti vseskozi govorim?
ZARJE: Ne vem. Pozabil sem.
AKOJEK: Zarje, danes je veliki dan. Dan, ki bo ovenčan z našo zmago. Pričetek neprizanesljivega pohoda k vrhu!

ZARJE: Kaj pa Besko in Mane? Niste jezni nanju?

AKOJEK: Ne razumeš? Pijana sta bila, pila sta pokvarjeno vino. Iz njih je govorilo pokvarjeno vino, to so bile pokvarjene misli. In ko se bosta zbudila, ko se bosta streznila, bo vse po starem. Povzpeli se bomo na vrh.

ZARJE: Na vrh, kot je Mont Everest? Bojim se, gospod major, bojim. Za tak vzpon je potrebna dobra oprema, za dobro opremo dosti denarja. Mi pa nimamo denarja. Besko je rekel, da smo zgubili mecene zaradi vaših neumnih idej.

AKOJEK: Srce me boli, ko poslušam tvoje trapaste in pri tem črne misli, Zarje!

ZARJE: (prestrašeno) Nisem hotel, gospod major, resnično nisem hotel. Veste, moje misli so v bistvu bele. Verjemite mi, gospod major.

AKOJEK: Nikoli nisi ničesar razumel... A kaj se sploh pogovarjam s teboj? Kje sta Besko in Mane?

ZARJE: Saj sem že rekel, da spita.

AKOJEK: In kaj potem, če si rekel? Ti je težko še enkrat povedati?

ZARJE: Ni, gospod major. Ampak onadva sta utrujena.

AKOJEK: Ne dovolim, da bi bil kdo utrujen! Nihče ne sme biti utrujen. Dokler ne bo konec boja!

ZARJE: Nihče, gospod major!

AKOJEK: Ko zmagamo, bo dovolj časa za počitek!

ZARJE: Dovolj bo časa!

AKOJEK: Nič in nihče nas ne bo oviral!

ZARJE: Nič in nihče!

AKOJEK: Poteptali bomo vse, če bo treba!

ZARJE: Če bo treba!

AKOJEK: Ti boš vedno ob meni, Zarje!

ZARJE: Vedno, gospod major!

AKOJEK: In resnično boš!

ZARJE: In resnično bom!

AKOJEK: Sedaj ju zbudi! Nihče ne bo spal, medtem ko trkajo zgodovinski trenutki na vrata.

Zarje gre odpret vrata, nekaj časa začudeno gleda, potem zapre.

ZARJE: Gospod major, oprostite, nihče ne trka na vrata!

AKOJEK: Trkajo, če sem rekel!

ZARJE: Ničesar nisem videl, nobenih zgodovinskih trenutkov.

AKOJEK: Kaj ti veš, kakšni so zgodovinski trenutki? In dosti neumnosti! Tisto z vrati in trkanjem je bila le prisposoda. Pa kaj ti govorim. Zbudi ju!

ZARJE: Ampak onadva tako sladko spita.

AKOJEK: Vseeno! Zbudi ju! (pavza)

ZARJE: Vseeno, zbudil ju bom! (pavza) Morda nikoli več ne bosta tako sladko spala.

AKOJEK: Tudi če ne bosta! Za našo stvar moramo nekaj žrtvovati, pa naj bo to tudi sladko spanje!

ZARJE: Razumem, gospod major, nekaj moramo žrtvovati!

AKOJEK: In ne samo žrtvovati, pač pa se moramo zavedati svojega žrtvovanja!

ZARJE: Zbudil ju bom! Na vaš ukaz, gospod major. (odide v spalnico)

AKOJEK: (govorniško) Tako ne gre, prijatelji! Medtem ko nekateri delajo, drugi spijo. Tako resnično ne bo šlo! Če bomo tako delali, se bo spet slabo končalo. Tudi pokvarjenega vina nihče ne bo pil! Ne sme biti odstopa! Vsi enako! Ne sme biti in ne bo drugače. Torej nekateri tako, drugi drugače! Vsi enako, kot sem rekel! Vsi v boj! Čez trnje, če je potrebno! In bo potrebno! Prijatelji, vse je pripravljeno. Jaz sem sam vse to pripravil, medtem ko ste se vi sprehajali, ko ste pili pokvarjeno vino, medtem ko ste dolbli luknje, medtem ko ste iskali vrtove. Vse sem jaz pripravil, sam pripravil, in ni mi žal! Toda sedaj, prijatelji, ko bije ura, se vzdignemo iz pepela! Odrekel sem se sprehajanju po parku in pitju pokvarjenega vina. Pa tudi, če sem se, mi ni žal! Ure in leta sem živel bedno! Odrekal sem se vsemu! Tudi mecenom in izkoriščevalcem. Nihče mi ne bo več solil pameti, sem rekel! In sem delal, pisal ta tekst. (Zarje stoji pri vratih, prestrašen je) Govorili so, da se bomo kesali zaradi bogvekaterih grehov. A smo stisnili pest, stisnili zobe in jaz sem rekel: morda se bomo res kesali, toda to kesanje bo sladko! Ker bomo našli pravo pot, sem dodal. Zato, prijatelji, sedaj, ko smo našli pravo pot, se zbudite iz stoletnega spanja! Kmalu nam bo ves svet sledil. Ogromne količine ljudi! (opazi Zarja, a nadaljuje) In šli bodo z nami! To bo velik pohod! Velik pohod, ki bo imel vidno mesto v zgodovinskih knjigah, leksikonih, enciklopedijah in učbenikih. No, Zarje, kaj je?

ZARJE: Gospod major, zbuja sem ju, zbuja in nič.

AKOJEK: Kako nič?

ZARJE: Samo pena na ustih!

AKOJEK: Kakšna pena?

ZARJE: Bojim se, gospod major!

AKOJEK: Kaj omenjaš svojo strahopetnost? Zakaj jo omenjaš?

ZARJE: Bojim se!

AKOJEK: In zakaj?

ZARJE: Bojim se!

AKOJEK: Povzročáš paniko v teh trenutkih!

ZARJE: Zdi se mi, da sta mrtva!

AKOJEK: Nespreten si, vedno si bil nespreten.

ZARJE: Ko vam pravim, resnično, srce jima ne dela, mrtva sta!

AKOJEK: Vedno si bil nespreten, nisi ju uspel zbuditi! Nikoli nisi ničesar storil prav, Zarje! Tvoja zabitost postaja nevarna!

ZARJE: Toda...

AKOJEK: Našo zmago si postavil pod vprašaj!

ZARJE: Toda...

AKOJEK: Kaznovan boš!

ZARJE: Toda...

AKOJEK: Z ustrelitvijo!

ZARJE: Da, gospod major, kaznovan bom. Z ustrelitvijo.

AKOJEK: Ponujam ti še eno priložnost. Ukazujem ti, da ju znova zbudiš po vseh pravilih!

ZARJE: Razumem, gospod major. (odide v sobo)

AKOJEK: Tako ne gre, prijatelji! Medtem ko nekateri spijo tako, da jih ne moremo zbuditi, medtem ko nekateri ne morejo zbuditi tistih, ki spijo, se drugi trudijo, delajo, in ti drugi sem jaz! Tako ne gre, prijatelji, ponavljam: ne gre!

Zarje se vrne in prestrašeno stoji pred vrati.

AKOJEK: Torej?

ZARJE: Ustrelite me, prepričajte se sami, ubijte me, mislim, torej, mrtva, onadva, resnično mrtva, ne dihata, onadva, pogledajte, tam notri, v spalnici, v postelji.

AKOJEK: Tako si torej izpolnil moj ukaz!? In kaj potem, če sta mrtva? Če sem ti ukazal, da jih zbudiš, bi moral to tudi storiti! Ker nisi, si obsojen na smrt. Visel boš na vislicah kot navaden razbojnik!

ZARJE: Razumem, gospod major. Visel bom na vislicah. Ampak pena, oči pa take, okrogle...

AKOJEK: Tiho! Odvzemam ti pravico govora!

Zarje stoji nepomično, medtem Akojek stopi v sobo in se kmalu vrne s stekleničko v roki.

AKOJEK: Zarje, kaj je to? Kdo jima je to dal, te vprašam?

ZARJE: Želite, gospod major? A to? To je steklenička, na kateri je narisana smrt.

AKOJEK: To je strup, Zarje! Spila sta ga in sta mrtva. Zakaj mi nisi tega prej povedal? Besko in Mane sta mrtva in ti molčiš! Nezaslišano!

ZARJE: Ampak, če vi rečete, da sta mrtva, sta mrtva, gospod major.

AKOJEK: Zapustila sta našo stvar, ko sta ji bila najbolj potrebna, ko je manjkal samo korak!

ZARJE: Zapustila sta našo stvar, gospod major.

AKOJEK: Niti zbogom nista rekla. Niti zbogom! Neodgovorno sta umrla! In sploh nista vprašala za dovoljenje! Zastrupila sta se na lastno odgovornost! To počnej samo strahopetci: brez vprašanja. Če bi vprašala, bi jima dovolil. Zakaj jima ne bi? Saj sta bila dobra fanta. Ne, nisem pričakoval, da se bosta pokazala v luči izdajalcev!

ZARJE: Kaj če sta se zmotila? Mogoče sta mislila, da je notri žganje!

AKOJEK: Vseeno! Nihče jima ni dal pravice, da umreta. Ko bi počakal vsaj dvajset, trideset let!

ZARJE: Tako je, gospod major, nista naju smela zapustiti!

AKOJEK: Dezerterja sta!

ZARJE: Dezerterja, gospod major!

AKOJEK: Ko se vrneta, ju obsodim. Smrtna kazen!

ZARJE: Smrt, gospod major! (pavza) Kaj pa sedaj?

AKOJEK: Zakoplji ju. Mene pa pusti pri miru. Njuna smrt me je postavila pred nove, odgovorne naloge.

ZARJE: Kaj pa zmaga?

AKOJEK: Kaj? Zmaga? O, da, imava dovolj časa, Zarje. Tudi zmaga pride na vrsto.

ZARJE: Razumem, gospod major. (pavza) Gospod major, jaz se bojim smrti.

AKOJEK: Ne boj se. Smrt ni nič drugega kot smrt. Torej, na delo! Nikakršne težave nas ne smejo znesti! Opravi vse, kar sodi k pokopu. Moram nekaj popraviti v tekstu, ker je prišlo do nekaterih novih tez.

ZARJE: Vse bom uredil, gospod major.

Zarje odvede Beska in Maneta. Ko opravi to delo, stopi k Akojeku.

ZARJE: Kje naj ju pokopljem?

AKOJEK: Kje? Kakšno neumno vprašanje je to? Na mestnem pokopališču, kje drugje?

ZARJE: Brez častnih saly, govora, koračnice?

AKOJEK: Tako je.

ZARJE: Ampak...

AKOJEK: V jamo z njima. Tako je treba postopati z dezerterji!

ZARJE: Razumem, gospod major. (odhaja, a se ustavi) Mar tudi vi ne boste...

AKOJEK: Niti mene ne bo. Nočem imeti opravka z dezerterji.

ZARJE: Kljub vsemu sta bila kar dobra človeka.

AKOJEK: Si razumel, kaj sem ti povedal?

ZARJE: Razumel! (odide)

Daljši premor. Zarje se vrne.

AKOJEK: Si opravil?

ZARJE: Nisem, toda...

AKOJEK: Kakšen je to odgovor: nisem!?

ZARJE: Ne pijte name, gospod major. Veste...

AKOJEK: kaj ne bi vpil? Če bom jaz hotel vpiti, bom vpil, in ti se nimaš kaj mešati v moje osebno početje!

ZARJE: (jok) Vi me sploh nočete poslušati. VI me nimate radi. Ko sem se napotil na mestno pokopališče, gospod major, sem se spomnil... (jok) Oprostite, gospod major.

AKOJEK: Kaj si se spomnil?

ZARJE: Spomnil sem se...

AKOJEK: No, pomiri se, Zarje.

ZARJE: Spomnil sem se... Mene je strah. Spomnil sem se, da v tem mestu ni pokopališča. Nikoli ga ni bilo.

AKOJEK: Kaj? Ni pokopališča? Zaboga, kakšni kraji so to ?

ZARJE: Ničesar ni v tem kraju. Celo hiš ni. Tu in tam mogoče kakšna, ampak jaz je nikoli nisem videl.

AKOJEK: Sploh nismo opazili, da ni pokopališča?

ZARJE: Ko pa nihče ni umrl do danes.

AKOJEK: Kaj res ni?

ZARJE: Ne, gospod major.

AKOJEK: No, kaj pa sedaj? Spomni se česa!

ZARJE: Mene vprašate, gospod major? Toda jaz sem zabit, preveč zabit, da bi vedel, kaj bomo sedaj?

AKOJEK: Potem izmisli nekaj zabitega! Spametuj se vendar!

ZARJE: Bom! Ko zmagamo, gospod major, obljubim. Tudi vi ste rekli, da bomo takrat neumni postali pametni.

AKOJEK: (pavza) Nič ni izgubljeno, dragi Zarje. Si slišal? Nič. Ničesar nismo izgubili. Brez teh dveh lahko shajava. Vidiš, tu je moj odgovor na tvoje vprašanje, kaj bomo sedaj!

ZARJE: Mislil sem... Hotel sem vprašati, kaj bomo z ... Kje naj ju potem zakopljem?

AKOJEK: Naj ostaneta zunaj.

ZARJE: Ampak telo bo pričelo razpadati, ker ni živo, in to smrdi.

AKOJEK: Naj! To bo opozorilo za tiste, ki bodo prihajali, da bi se nam priključili. Opozorilo, da ne bi storili česa podobnega, kar sta ta dva.

ZARJE: Razumem, gospod major, to naj bo opozorilo za druge. Katere druge?

AKOJEK: Tiste, ki bodo prišli, ki nam bodo sledili.

ZARJE: Kdo bo prišel?

AKOJEK: Očisti prostor in ne sprašuj!

ZARJE: Razumem, gospod major. (prične pometati)
(pavza)

ZARJE: Gospod major, od zunaj, veste, je pričelo smrdeti.

AKOJEK: Pravilno! Naj bo to tudi zate opomin, da ne umreš predčasno.

ZARJE: Nikoli ne bom umrl predčasno, gospod major. V to ste lahko popolnoma prepričani.

AKOJEK: V nič več nisem prepričan.

ZARJE: Vame morate biti!

AKOJEK: V nikogar, sem rekel! Ko bi počakala do zmage, bi zgradili mestno pokopališče in bi bila pokopana po vseh pravilih. Sedaj naj smrdita!

ZARJE: Vseeno, gospod major...

AKOJEK: Niti besedice več! Pometaj!

ZARJE: Oprostite, gospod major, kaj če izdolbem luknjo?

AKOJEK: Izdolbi jo in zleti vanjo! Dosti mi je tvojih traparij!

ZARJE: Razumem, gospod major, zletel bom vanjo.

AKOJEK: Ničesar ne razumeš!

ZARJE: Ničesar ne razumem!

AKOJEK: Prav ničesar! Se sploh zavedaš, da sva ostala le midva, sama, in da morava delati za šest ljudi, ti pa nisi niti za četrtno človeka.

ZARJE: Toda, gospod major, verjemite, pljunil bom v roke, kot še nikoli doslej. Že jutri bom pameten za petino človeka.

AKOJEK: Za petino? Za vruga, kakšno petino, idiot, ljudi je potrebno poiskati!

ZARJE: Ljudi? (pavza)

AKOJEK: Da, Zarje. Ljudi, ljudi. Se še spomniš Bjabjae?

ZARJE: Bjabjae?

AKOJEK: Da, Bjabjae.

ZARJE: A njega? Saj on je pijanec. Zato ste ga pred leti odgnali.

AKOJEK: Kar je bilo, je bilo. Ampak v bistvu je on pravi človek! Njega morava najti!

ZARJE: Morda je še vedno v tisti baraki. Rekli ste, da ne sme prestopiti našega praga, ker je govoril proti vam. Kdo ve, če še živi. Dolgo ga nisem videl.

AKOJEK: Ah, kje pa, kljub nekaterim napakam on ni tako slab. Vem, da bi prej umrl, preden bi umrl, a da ne bi zmagali. Našel ga bom. Samo še nekaj popravim v tekstu. No, sedaj pa ne vem, kaj naj delam. Razburjen sem.

ZARJE: O, vem, da bom kmalu nehal dolbsti luknje, gospod major, kako dobro vem in ni mi žal, veste. Mi verjamete, gospod major?

AKOJEK: O, ja, verjamem, Zarje. Sedaj me pa pusti pri miru. Ta prekleti tekst me muči.

ZARJE: Oprostite, nisem vas hotel motiti. (pometa)

AKOJEK: Poslušaj: in s temi besedami opozarjam ves svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela.

ZARJE: O, gospod major, kaj takega še nikoli nisem slišal.

AKOJEK: Sporočam ti, da nisem ničesar popravljaj. Z Bjabjao bo isto. Dolgo sem premišljeval, čeprav se je nekaterim zdelo kratko, in sem prišel do sklepa, da ni potrebno ničesar popravljati. Lahko me občuduješ, Zarje.

ZARJE: Občudujem vas, gospod major.

AKOJEK: Sedaj bova prešla s teksta na dela.

ZARJE: tako je, na dela! Ali smem odložiti metlo?

AKOJEK: Ne, obdrži jo, dokler ne pospraviš sobe.

ZARJE: Razumem, gospod major.

AKOJEK: Torej grem.

ZARJE: Greste? Kam pa?

AKOJEK: Poiskat Bjabjao. Klobuk!

ZARJE: Saj je tu čez cesto.

AKOJEK: Klobuk, sem rekel!

ZARJE: (hitro prinese klobuk) Izvolite, gospod major.

AKOJEK: No, sedaj sem pripravljen. Zarje, kaj tako, mislim, tako nekaj neznosno smrdi? Ta vonj?

ZARJE: To sta Besko in Mane.

AKOJEK: A onadva? Če je tako, naj smrdita naprej. Tako, sedaj grem. Ah, da, pozabil sem imenik. Zarje, moj imenik!

ZARJE: Takoj! (išče med papirji na mizi) Ne najdem ga.

AKOJEK: Nikoli ne najdeš stvari, ki jih jaz iščem. (stopi k mizi) Tu je. Si slep? (brska po imeniku) Da, da, tu so naslovi. Še nekatere ljudi bom obiskal. Poizkusil bom, če so še živi, da jih pridobim. (odide)

Zarje nadaljuje s pometanjem. Akojek se vrne.

ZARJE: Ste pozabili nekaj, gospod major?

AKOJEK: Dežuje.

ZARJE: Dežuje? (stopi k oknu) Ampak ne vidim, da bi deževalo.

AKOJEK: Ne vidiš?

ZARJE: Ne vidim.

AKOJEK: Ko rečem, da dežuje, potem dežuje!

ZARJE: Toda ne vidim...

AKOJEK: Ko rečem, da dežuje, potem dežuje! In dosti!
ZARJE: Oprostite, gospod major, dežuje. Nekaj mi je padlo v oko, pa nisem videl.

AKOJEK: Dežnik!
ZARJE: Dežnik?
AKOJEK: Hitro.
ZARJE: Gospod major, nimamo dežnika. Nikoli ga nismo imeli.
AKOJEK: To je nemogoče!
ZARJE: Nikoli ničesar nismo imeli.
AKOJEK: Kako to, da nimamo dežnika?
ZARJE: Ko smo šli ven, nikoli ni padal dež.
AKOJEK: Nič, potem bom moker. Ampak sramota je, Zarje, da do sedaj še nisi priskrbel dežnika.

ZARJE: Protestiram!
AKOJEK: Kaj si rekel? Protestiraš?
ZARJE: Da.
AKOJEK: Kaj takega?!
ZARJE: Kljub vaši trditvi trdim, da ne dežuje.
AKOJEK: Tiho bodi, cepec! Ne prenešam tvojih misli! Taka neumnost se ti ne sme več zgoditi!

ZARJE: Kljub vaši trditvi... Oprostite, gospod major.
AKOJEK: Grem po Bjabjao, čeprav nimam ničesar, s čimer bi se odbranil dežja. Kaj vseskozi tako ogabno smrdi?
ZARJE: Besko in Mane gnijeta.
AKOJEK: A onadva? Seveda, pozabil sem. Prav. Grem. (odide)

Zarje nadaljuje s pometanjem. Akojek se spet vrne.

ZARJE: Gospod major? Tako hitro ste se vrnili?
AKOJEK: Kdo je rekel, da sem se vrnil? Prišel sem nazaj, da bi ti povedal, da ne rabim dežnika. In še to: nisi imel prav, ko si trdil, da dežuje.
ZARJE: Toda to ste vi trdili, gospod major.
AKOJEK: Da, trdil sem, ker sem ti verjel, ker si najprej ti trdil, da dežuje, in potem sem slepo verjel tvojim neumnim trditvam. Napeljal si me v trenutkih slabosti. Verjel sem vate in ti si se poigral z mojim zaupanjem. (pavza) Joj, Zarje, ali ga bom našel?

ZARJE: Oprostite, gospod major, ker sem vas tako nesramno zavedel.
AKOJEK: Ti si storil napako, speljal si me, da sem ti verjel! Se pravi, tako torej. Izkoristil si mojo dobroto in najino prijateljstvo. Odslej bo drugače. Preveč sem ti popuščal.

ZARJE: Oprostite, gospod major.
AKOJEK: Kaj če bi ti skočil k Bjabjai? Tebe udarci življenja ne udarjajo tako močno kot mene.
ZARJE: Toda, gospod major, jaz sem zabit in ga ne bi našel.
AKOJEK: Nič. Grem. Posravi hišo, kot sem ti prej ukazal. (odide)

Zarje pometa leno, potem se usede in spi.

3.

Zarja zbudijo koraki. Prične hitro pometati. Vstopi Akojek.

ZARJE: Gospod major, vse sem opravil. Očistil, obrnil odeje in tako.

AKOJEK: Prav, prav, odlično!

ZARJE: Ste ga našli?

AKOJEK: Sem.

ZARJE: Bo prišel?

AKOJEK: Prišel bo.

ZARJE: O, gospod major, to je pa čudovito.

AKOJEK: Nisem ga videl, toda pustil sem sporočilo pri njegovi gospodinji. (se usede)

ZARJE: Gotovo ima veliko dela.

AKOJEK: Ne, ne, vsako jutro gre v Buenos Aires, kjer prosi, potem pa ga prinesejo pijanega. Tako je rekla njegova gospodinja.

ZARJE: Saj sem vam rekel, da je pijanec.

AKOJEK: To še ne pomeni, da ni sposoben za našo stvar.

ZARJE: Ampak... Nisem hotel nič reči, nisem hotel. Gospod major, kdaj bo prišel?

AKOJEK: Prišel bo.

ZARJE: Potem je to čudovito, gospod major. Imeli bomo park, imeli bomo pokopališče in spet bomo ščipali natakariče!

AKOJEK: Nehaj plesati.

ZARJE: Nehal sem.

AKOJEK: Ti vsega ne razumeš popolno. Pomembno je to, da je on živ. Priznam, da nisem upal, da ga bom našel. Bal sem se, toda, Zarje, uspel sem, kot vedno!

ZARJE: Sedaj bova čakala nanj.

AKOJEK: Kmalu pride. Mi trije, Zarje, razumeš? Ustvarili bomo lepši svet za nas. To bomo storili, Zarje. Zamisli si trenutek, čas, ko bomo stali na sceni z vzdignjenimi rokami. Ne, kozarec vina bom držal, kozarec najboljšega francoskega vina. Tako. Rekel bom: prijatelji in vsi tisti, ki ste nam spontano pomagali, da pridemo do zmage, za vas pijem najboljšo francosko vino v znak zahvale. Zarje, slišiš gromoglasni ploskanje? Slišiš?

ZARJE: Ne slišim.

AKOJEK: Moraš slišati, Zarje, ker je to tako čudovito.

ZARJE: Toda, kako, gospod major, resnično nič ne slišim.

AKOJEK: Kdaj si si nazadnje umil ušesa?

ZARJE: Ne spomnim se.

AKOJEK: Ukazujem ti, da si umiješ ušesa in da se mi prikažeš na pregled!

ZARJE: Razumem! (odide)

AKOJEK: (govori z njim) Naša pripravljenost mora biti popolna. Ne bom več dopuščal, da zgubljam bitke zaradi neopranih ušes. (brska po papirjih, medtem se Zarje vrne) Si izpolnil ukaz?

ZARJE: Sem.

AKOJEK: Da vidim. (pregleduje) Dobro. Še drugo. Voljno.

ZARJE: Dovolite, gospod major, da vas nekaj vprašam.

AKOJEK: No, kaj je?

ZARJE: Kaj pa, če ne pride?

AKOJEK: Kdo?

ZARJE: Bjabja.

AKOJEK: Kaj to pomeni! Kako si upaš!?

ZARJE: Oprostite, gospod major, oprostite, nisem hotel. Ne, nisem vas hotel razjeziti.

AKOJEK: Če še kdaj spregovoriš podoben stavek... Bjabja bo prišel! O tem moraš biti prepričan.

ZARJE: Oprostite.

AKOJEK: Bjabja bo prišel! Prišel bo!!!

ZARJE: Oprostite, resnično nisem hotel...

AKOJEK: Ponavljal boš: Bjabja bo prišel, Bjabja bo prišel, Bjabja bo prišel! Stokrat, tisočkrat, milijonkrat! V kot in ponavljaljaj!

ZARJE: Razumem, gospod major. (odide v kot in polglasno ponavlja: Bjabja bo prišel)

AKOJEK: Glej ga, no? Dvomi v Bjabjaov prihod. Dvomi v našo zmago? Glej ga, no? Kdo te je rešil, da ne spiješ strupa, katerega so ti pripravili sovražniki? Kdo ti je dal denar za ringišpil? Tudi to si pozabil, a? Zaradi takih, kot si ti, je zgodovina še vedno na enem in istem mestu! Vidiš, zaradi takih! In take je treba postreliti! Takoj!

ZARJE: (se obrača) Oprostite, gospod major, nisem hotel...

AKOJEK: Obrni se nazaj in ponavljaljaj!

ZARJE: Tako hotel...

AKOJEK: Ponavljaljaj, kot sem ti ukazal! Ti bom že dal nesramnost! (živčno premetava stvari na mizi, a se pomirja)

(pavza z Zarjevim ponavljanjem)

AKOJEK: Dovolj je, Zarje. Pusti to.

ZARJE: Oprostite, gospod major. Hotel sem reči, da bi se lahko zgodilo, da ne bi dobil listka. Mislim, da bi lahko gospodinja pozabila nanj. Lahko bi ga avto podrl. In tako.

AKOJEK: Ne bova več o tem.

ZARJE: Tako je, gospod major, ne bova več o tem.

AKOJEK: Poglej, no, kaj tako smrdi? Od zunaj prihaja.

ZARJE: To sta Besko in Mane.

AKOJEK: Kaj počneta, da tako smrdi?

ZARJE: Nič, le mrtva sta.

AKOJEK: Tisti dve trupli? To sta Besko in Mane?

ZARJE: Da, gospod major.

AKOJEK: Kaj takega? Čudno, nisem ju spoznal. Spremenila sta se. Nista imela izgledanega obraza.

ZARJE: Podgane se sprehajajo okrog naše hiše in glodajo njuna obraza.

AKOJEK: Zakaj ravno Beska in Maneta?

ZARJE: Podgane so lačne in ne izbirajo ljudi.

AKOJEK: Da, lačne so. Ko zmagamo, jih bomo nahranili. Po naši zmagi bodo vsi siti.

ZARJE: O, kako lepo in človeško govorite, gospod major.

AKOJEK: Samo še Bjabja pride, pa začnemo. Koliko je ura?

ZARJE: Oprostite, gospod major, nimamo ure.

AKOJEK: Nimamo? Kako to?

ZARJE: Nikoli je nismo imeli.

AKOJEK: Nemogoče! Milijon ur je minilo, a nismo pogledali na uro. Niti na misel nam ni prišlo.

ZARJE: Čas nam ni bil potreben, gospod major.

AKOJEK: Najbrž smo milijonkrat zamudili. Pa menda ni prepozno?

ZARJE: Nič ne vem.

AKOJEK: kako naj bi vedel, ko nimamo ure? Ampak imeli jo bomo.

ZARJE: Ko zmagamo, kajne, gospod major?

AKOJEK: Pravilno, Zarje, ko zmagamo. Na obeh rokah po eno ročno uro.

ZARJE: In vsaka bo kazala drugačen čas, kajne, gospod major?

AKOJEK: Mi bomo odredjali, koliko bo ura.

ZARJE: Da, da.

AKOJEK: Kot nekoč, Zarje.

ZARJE: In kako je bilo nekoč? Oprostite, gospod major, nikakor se ne morem spomniti, kako je bilo nekoč.

AKOJEK: Kaj se ne spomniš?

ZARJE: Vidim vse črno. Samo črno in spet črno.

AKOJEK: O, ja, zabit si. Um se ti je zatemnil, Zarje, o, ja.

ZARJE: Da, gospod major, zabit sem. Vem, da je tako. Ko zmagamo, se bom vsega spomnil kajne? In bom pameten. Nekaj se bo že prikotalilo v mojo lobanjo, kajne?

AKOJEK: Bomo videli.

ZARJE: toda, gospod major, obljubili ste.

AKOJEK: Dobro, če sem obljubil, bom obljubo izpolnil.

ZARJE: In vrt?

AKOJEK: Tudi vrt.

ZARJE: In mestno pokopališče?

AKOJEK: Tudi to.

ZARJE: In dežnik?

AKOJEK: Tudi dežnik.

ZARJE: In uro?

AKOJEK: Tudi uro.

ZARJE: In hrano za podgane?

AKOJEK: Tudi to.

ZARJE: In hrano za vse?

AKOJEK: Za vse. Kaj si tako siten? Vse bomo imeli.

ZARJE: Resnično vse?

AKOJEK: Da, Zarje.

ZARJE: In kdaj gremo?

AKOJEK: Kam?

ZARJE: V zmago.

AKOJEK: V zmago? O, ja, jutri, Zarje.

(nekaj udari v vrata)

ZARJE: (prestrašeno) Nekaj je zaloputnilo.

AKOJEK: Si slišal?

ZARJE: Sem, sem. Po nas so prišli. Tudi takrat je tako zaloputnilo. Gospod major, po nas so prišli! Nikoli več ne bomo uspeli pobegniti kot takrat.

AKOJEK: Kdo je prišel po nas?

ZARJE: Oni! Kot takrat, pravim vam! Imeli so rdečo zvezdo na kapah!

AKOJEK: Ne omenjaj več takrat!

ZARJE: Bojim se! Z brzostrelkami in puškami!

AKOJEK: Ne flančaj! Odpri!

ZARJE: Bojim se! Spet nas bodo obsodili! Rekli bodo: izdali ste domovino. In ne bomo uspeli pobegniti. Spomnil sem se vsega, gospod major. Izdali smo domovino! Očeta in mater sem izdal. (jok) Spomnil sem se: oče mi je pljunil v obraz, mati me ni hotela pogledati.

AKOJEK: To si vse skupaj sanjal, Zarje. Imel si pokvarjene sanje.

ZARJE: Vedno sem delal, kar ste mi ukazali. Izdal sem mater in očeta.

AKOJEK: Sanjal si, Zarje, sem rekel! Nikoli nisi imel očeta ne matere! Zapustili so te! Bil si pankrt, bebec!

ZARJE: To ni res! To ni RES! To ni res! Tega nisem mogel sanjati!

AKOJEK: (mu primaže klofuto) Sanjal si!!!

ZARJE: Očeta in mater za ščipanje natararic! Vem dobro, spomnil sem se!

AKOJEK: (ga prične tepsti) Ko rečem, da si sanjal, potem si sanjal! Ti si neumen in marsikaj sanjaš! Moraš biti tepen, da bi te ozdravil! V teh zgodovinskih trenutkih zganjaš neumnosti!

ZARJE: Govorim resnico! Vi ste me kupili, spomnil sem se, vi ste me kupili, rekli ste, pridi, Zarje, če hočeš pravo žensko, pridi, če si še nedolžen. Ščipal boš natararice, potem jih boš lahko posiljeval.

AKOJEK: (ndaljuje s pretepom) Lezi, pes! Nisi nič drugega kot pes! Lezi, lezi! K nogi! K nogi! Za tvojo nesrečo je kriv generalštab, nesposobni generali, ki jih mrgoli! Si razumel?

ZARJE: Ne, sam sem kriv!

AKOJEK: Lezi, pes! (Zarje se med pretepanjem obnaša kot pes) Ponavljal boš celo večnost. Za mojo nesrečo so krivi generali, ki so se ukvarjali s politiko, namesto, da bi se z vojaškimi vprašanji! To boš ponavljal! In iz te nesreče te je rešil gospod major Akojek! Gospod major Akojek! Si slišal, bebec!? Gospod major Akojek!

ZARJE: Ne, ne, ne.

AKOJEK: Ponavljaj. Za mojo nesrečo.

ZARJE: Za mojo nesrečo.
AKOJEK: Je kriv.
ZARJE: Je kriv.
AKOJEK: So krivi.
ZARJE: So krivi.
AKOJEK: Generali, ki so se ukvarjali s politiko!
ZARJE: Sam sem kriv!
AKOJEK: (še bolj ga pretepa) Na kose te bom rezal, jajca ti bom zrezal, posiljevalec! In žrl jih boš!
ZARJE: Ne, ne, ne.
AKOJEK: Lajal boš kot pes!
ZARJE: (laja)
AKOJEK: (ga odrine) Nisi vreden mojega napora.
(pavza)
ZARJE: (vstane) Oprostite, gospod major, oprostite.
AKOJEK: Lezi! (Zarje se vleže)
ZARJE: Oprostite, gospod major.
AKOJEK: Vstani!
ZARJE: Vstal sem, gospod major.
AKOJEK: Veš, kaj moraš sedaj storiti?
ZARJE: Vem. (vzame iz predala nož in ga da Akojeku) Izvolite. Prerežite mi vrat.
AKOJEK: Bebec. Če si ti to počel, jaz nisem nikoli! Odpri vrata!
ZARJE: Bojim se.
AKOJEK: Pojdi in poglej, kaj je loputnilo. Sit sem tvoje neposlušnosti!
ZARJE: Gospod major, resnično se bojim, vi tega ne razumete. Kaj če je coprnica?
AKOJEK: Ni coprnic.
ZARJE: Strašili so me s coprnicami. Bojim se.
AKOJEK: Odpri že enkrat. Zaradi tvojih neumnosti se morda Bjabja trese od mraza.
ZARJE: A on je loputnil? Zakaj ne vstopi?
AKOJEK: Odpri!

Zarje odpre vrata. Bjabjaovo telo se zvrne čez prag.

ZARJE: Mrtvec!? Joj! (steče vstran) Smrt je prišla. Rekel sem, da bo coprnica prinesla smrt.
AKOJEK: (stopi k truplu) Saj to je Bjabja! (veselo) sem ti rekel, da bo prišel. In je prišel. Prišel je izpolnjevati naše svetle ideje!
ZARJE: (stopi s strahom) Pogledajte, luknjo ima na glavi. In smrdi po žganju.
AKOJEK: Luknja? Pa res. Bjabja, zbudi se, dovolj si spal. povej, kakšna je to luknja na tvoji glavi.
ZARJE: Najbrž mu je nekdo izvlekel možgane.
AKOJEK: Ni časa za spanje, Bjabja! Boj, jutrišnja zmaga nas čaka! Zbudi se!
ZARJE: Oprostite, gospod major, ne slišim njegovega srca.

AKOJEK: Blede se ti!
ZARJE: On ni živ, gospod major, če smem pripomniti.
AKOJEK: tega ne smeš nikoli več reči! Živ je, če jaz pravim!
ZARJE: Živ je, a tega ne želi pokazati. Kaj bomo sedaj?
AKOJEK: Tiho bodi!
ZARJE: Ne bom! Vse je propadlo! Spotaknil se je pijan ob Beska in Maneta in je udaril z glavo na kljuko! Tega nisem sanjal, gospod major!
AKOJEK: Dosti!
ZARJE: Njega ni več, ne bo niti mojega vrta niti mestnega pokopališča niti hrane za podgane! Vse je propadlo. Tudi moja pamet je propadla! Niti tega nisem sanjal!
AKOJEK: Nič ni propadlo!
ZARJE: O, je, gospod major, vem, da je propadlo.
AKOJEK: Kako veš, če si zabit?
ZARJE: Nisem več zabit!
AKOJEK: Več kot petdeset let si zabit! Misliš, da lahko v enem dnevu postaneš pameten?
ZARJE: Dobro, zabit sem, gospod major, toda ne toliko, da ne bi opazil, da je Bjabja mrtev, kot sta mrtva Besko in Mane. Nikoli nismo imeli sreče!
AKOJEK: Pa kaj, če je mrtev? (pavza) Zarje, lahko tudi midva. Sama. Midva, Zarje. Razumeš?
ZARJE: Midva sva strahopetca.
AKOJEK: Nisva!
ZARJE: Jaz priznam. Če bi preplaval Sredozemsko morje, takrat...
AKOJEK: Saj ga boš. Še vedno sva živa in zdrava!
ZARJE: Ampak bova pa umrla! Coprnica je vse to skuhal.
AKOJEK: Poslušaj. (živčno vzame tekst) In s temi besedami opozarjam svet in tudi tebe, ki to bereš, da se bo slabo končalo, če teh besed ne spremeniš v dela. Kaj praviš?
ZARJE: Ne vem, gospod major. Bojim se... Bojim se smrti.
AKOJEK: Pojdi k vragu ti in tvoja smrt! Vedno najdeš razlog za strah.
ZARJE: Pomagajte, gospod major.
AKOJEK: Zarje, zakaj pa ne bi midva sama zmogla?
ZARJE: Vse je propadlo, gospod major, vse. (jok) Vedel sem, slutil sem, slutil nekje v sebi. Nikoli ne bomo uspeli. Pomagajte, gospod major. Nekaj morava storiti, da nama sreča obrne prsi. Lahko bi jo povabila na kavo, na klepet. Morda bi nama pomagala. Ne moremo živeti brez sreče, gospod major. Kaj me tako gledate? Vem, da je trapasto, da je vse to trapasto, kar govorim. Kaj me tako gledate? Nisem hotel... Vse je šlo navzdol. Od takrat, ko sem se rodil. Prosim vas, ne tepite me.
AKOJEK: In kaj bi hotel od mene?
ZARJE: Pomoč in nekaj ljubezni.
AKOJEK: Ne govori traparij! (se usede za mizo)
(pavza)
ZARJE: Gospod major?
AKOJEK: Vzemi metlo! Delaj tisto, kar že stoletja počneš! Počakala bova na srečo, ko že tako siliš. Ko pride, bo prišla. Če ne pride, ne bo prišla.

ZARJE: Ne bi hotel več pometati. Veste... Nekaj drugega bi. Nekaj... Ne vem.
AKOJEK: Kaj bi hotel?
ZARJE: Hotel bi iskati srečo.
AKOJEK: Nič ne bo iz te želje.
ZARJE: Toda, gospod major...
AKOJEK: Rekel sem ne! In dosti o tem.
ZARJE: Toda...
AKOJEK: Brez toda! Zgubil se boš v mestu.
ZARJE: Ne bom, ne bom. Saj se znam vrniti iz mesta.
AKOJEK: Nič ne bo iz tega, sem rekel. Sreča bo prišla sama, če bo hotela. Ni potrebno, da jo iščeš.
ZARJE: Razumem, gospod major.
AKOJEK: Sedaj me pusti pri miru. Moram popolnoma predelati tekst.
ZARJE: Kaj pa Bjabja?
AKOJEK: Nesi ga ven.
ZARJE: Kam ven?
AKOJEK: Tja, kjer sta onadva.
ZARJE: Niti njega ne bomo dostojno pokopali. Niti on ne bo imel častnih salv, pogrebne koračnice, govora?
AKOJEK: On je tudi dezertar!
ZARJE: razumem, gospod major. (odide)

Odklepanje in loputanje železnih vrat.

ZARJE: (se vrne) Gospod major, kličejo nas. Vse je pripravljeno.
AKOJEK: Koliko je ura?
ZARJE: Pet.
AKOJEK: Zjutraj?
ZARJE: Zjutraj.
AKOJEK: Prav. Je res vse pripravljeno?
ZARJE: Tako pravijo. Moramo jim verjeti.
AKOJEK: Da, moramo jim verjeti. Te je strah?
ZARJE: Strah me je, gospod major. A bo bolelo?
MAJOR: Ne vem, Zarje, tudi mene bodo prvič ustrelili.

Zarje odvede Bjabjao ven in se vrne. Argentinski tango. Luči ugašajo.

1981

